

Normer for deltagelse og indflydelse – demokratiske muligheder for alle

Karen Prins, Lektor, Phd. v Københavns
Professionshøjskole

DCUM, Trivselsforum

19/11-2024

Et kulturanalytisk perspektiv på dagtilbud

Fokus på normer, forståelser og idealer; af børn, barndom, hverdag leg osv.

En antagelse om at kulturelle forståelser spiller sammen med, fortolker og får betydning for børns og voksnes hverdagsliv. Man kan sige at Kulturanalysen fremkalder kontekstens betingelser for deltagelse og indflydelse.

Den måde vi gør daginstitution på skaber også nogen forventninger til børnene om, hvordan man skal opføre sig for at blive genkendt som passende(upassende) børnehavebarn. En antagelse om at kulturelle forståelser spiller sammen med, fortolker og får betydning for børns og voksnes hverdagsliv. Man kan sige at Kulturanalysen fremkalder kontekstens betingelser for deltagelse og indflydelse.

Fungerer ofte som implicite selvfølgeligheder, som tages for givet, og som derfor kan være svære at få øje på.

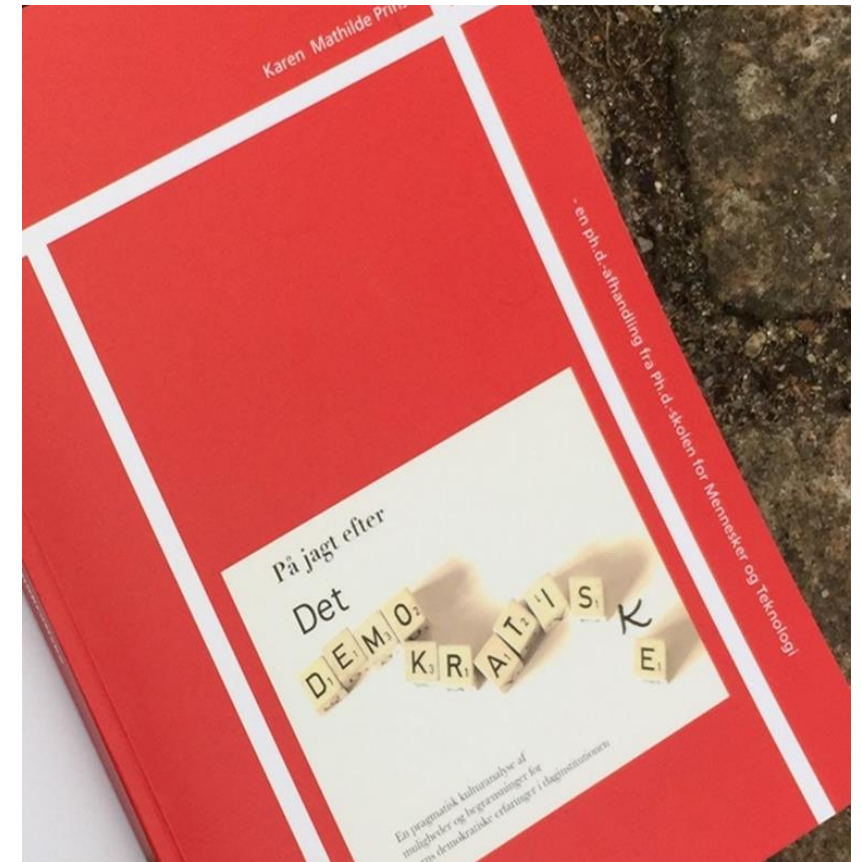

- PhD projekt om muligheder og begrænsninger for børns demokratiske erfaringer i børnehaven
- 10 mdrs intensivt etnografisk observationsstudie i 2 børnehaver i Storkøbenhavn.
- Interviews og værksteds forløb med personalet
- Eksempler fra analyser på baggrund af et relativt omfattende datamateriale.

Pædagogernes opfattelse af det demokratiske

Betydninger for forskellige børn

Potentialer for demokratiske erfaringer for alle i institutionshverdagslivet

Opfattelser af det demokratiske

- At deltagelse og indflydelse handler om at det individuelle barn tør/kan ytre sig, byde ind, komme med forslag og træffe valg
- Anerkende det individuelle barns spor, ytringer, initiativer
- Invitere til at melde sig, byde ind, komme med forslag
- Tilbyde valgmuligheder i løbet af dagen, (aktivitetsstationer, indretning)

Opfattelsen af det demokratiske
og ønsket om at tage børn
alvorligt er indlejret i den
pædagogiske grundforståelse. -
Tæt forbundet med idealet om
det gode børnehavebarn, der kan
tage initiativ, finde på og som er
god til at lege med andre.

Børn, der sætter spor, ytrer sig og tager initiativ

På Rutsjebanen foregår der ofte den samme leg. Gruppen af 4-årige der hører til i gruppe, befinder sig her over flere dage. De kravler op fra begge sider og rutsjer hinanden, så der dannes et tog af børn der sidder med benene uden på hinanden.

Sina, der er en af de ældste i 'midtergruppen', råber til Harris, der også tilhører midtergruppen, mens han nærmer sig rutsjebanen; "Harris! kun piger må være med her, Harris" siger hun igen. Hun siger til de andre: "Harris må ikke være med". "Du må gå væk, Harris", råber Vibe. Harris trækker sig væk fra rutsjebanen. "Kun for piger" råber Sina. De råber efter ham.

Han trækker sig længere tilbage og tager fat i cyklen. De råber igen til ham.

Han flytter sig igen længere væk. Han kigger. Råber lidt forsigtigt tilbage, men ingen reagerer. Legen på rutsjebanen fortsætter. Pigerne kalder på et par af de andre drenge der også tilhører midtergruppen (...)Sina siger" nu mangler viii....(som om hun tænker over hvem, der ellers hører til). Hun råber: "Ahmet-Miro, kom her, hen på Rutsjebanen (...)". Harris sidder på gyngen et stykke væk og kigger på.

Dagen efter leger en del af de samme børn på rutsjebanen igen. Den 5 årige Karoline, der er ny i institutionen, forsøger at rutsje ned, men får besked af Sina om at hun ikke må være med. Karoline henvender sig til pædagogen DINA, der reagerer ved at følge med hen til rutsjebanen og meddele Sina, at alle må være på Rutsjebanen (Prins 2019)

To udfordringer:
Opmærksomheden (hos de voksne) er flygtig
Hvad genkendes som spor og initiativer, der skal forfølges?

At være god til at hente en voksen

At være klar /ikke klar til demokrati

JOHANNE: "Jeg tror, det var gået op i hat og briller der(at arbejde med medindflydelse). Der er så mange ting i det. En ting er også det sproglige. Altså alle de børn der startede der, de skulle jo have sprogstimulering, og nogen af dem kunne slet ikke noget dansk, hvor de børn der kommer her, de kan rigtig mange ting, de har sproget i orden... de kan rigtig meget,...) Jeg vil skyde på at i hvert fald halvdelen af de børn vi har her, at det er nogen børn der kommer fra nogen gode harmoniske familier, som har det godt med hinanden, og hvor altså sådan... ja.....de kommer herved ,og de kan forstå de kollektive beskeder, og de slår ikke på hinanden, de vil gerne lege og lære" (Prins 2019).

- *MONIKA: (....) men de er jo nødt til at få nogle redskaber. De er nødt til at få, synes jeg, få noget viden omkring deres omverden for at kunne udvikle sig, og der er vi nødt til at også at have forældresamarbejdet mere ind i, fordi der er en del børn, som der ikke bliver snakket til. Der er en del børn som ikke får forklaret nogen ting i deres omverden, hvad laver en bager?, hvor får vi æg fra?, ja dem får vi fra supermarkedet(...) men hvor kommer æg(egentlig) fra?” (Prins 2019).*

Nogle børn omtales især som nogen, der mangler sprog og referencer for at kunne deltage i legene men også for at kunne være klar til de demokratiske

Idealet om det (dansktalende) initierende legebarn

METTE: (...) de var helt vilde med at lege rollelege, køre rundt med dukkevognen og køre ind i køkkenet og lave mad osv., men deres rollelege var helt vildt stereotype. De kunne slet ikke udvikle den der leg, den ku de lege sådan 3 år i træk, men der skete ikke noget nyt overhovedet, og når vi kigger på vores gode børn, så har de jo nogen lege som udvikler sig i alle retninger, og det tænker jeg, det er måske forskellen på de børn som måske er rige på oplevelser og rige på sprog og bliver fodret med ord hele tiden” (Prins 2019).

*METTE: ”Jamen så tænker jeg, at de falder rigtig, rigtig meget igennem, lige præcis når de **har et frit valg**, når de **selv skal iscenesætte sig selv, og selv skal gøre noget, skal deltage i en leg**, så kan de rent faktisk ikke, så kan vi allesammen pege på de børn, der ikke kan være med, fordi de ikke forstår nok til at kunne være med” (Prins 2019)*

Alt det vi skal

*MIRIAM: "Vi vil rigtig mange ting med de her børn, og vi vil give dem rigtig mange ting, det er bare ikke realistisk i hverdagen. Vi kan ikke tage en gruppe børn fra hver dag for at give dem intensiv undervisning eller intensiv leg læring med nogen ting, så derfor vil vi nå dem på en anden måde. Også **fordi man sprogtester jo børnene, og det har givet os en øjenåbner for hvad de her børn, de mangler.** Og hvis nu vi kan nå dem fra vuggestuen og få givet dem de der ting, så bygger vi videre på det, når de kommer videre i de forskellige grupper (de aldersopdelte grupper i børnehaven). Så ved vi også at vi får en stærk skolegruppe når vi når så langt. Fordi vi har arbejdet med det fra den gang" (Prins 2019)*

Politiske strategier

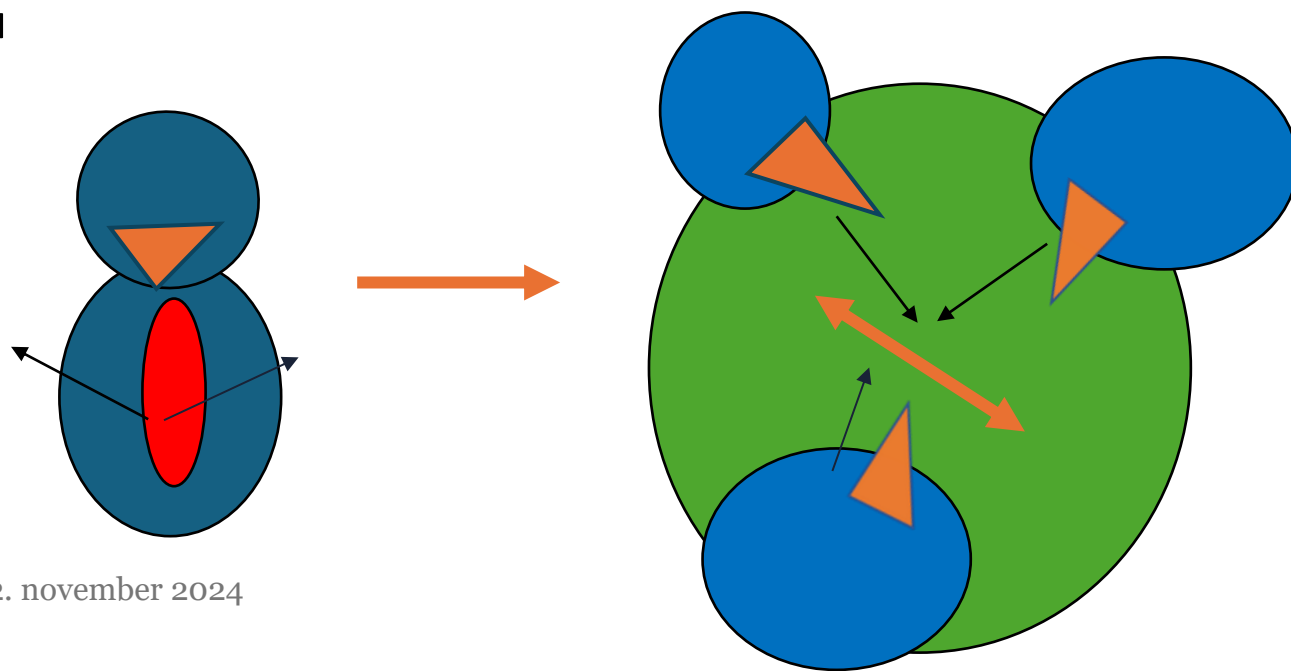
Når sprog forstås som afgørende for både det demokratiske, for deltagelse i leg og for skoleparathed bliver det en grænsemarkør for opfattelsen af bestemte børn. Som gør det muligt at tale om børn der ikke udtrykker sig på dansk, som nogen der ikke har sprog og om hvem, der ikke er mere at sige.

Potentialer for demokratiske erfaringer i Hverdagslivet

*Hvilke muligheder er der for at **alle** børn kan få erfaringer med at bøvle med spørgsmålet om **hvordan vi vil have det med hinanden?** – og hvad kan det betyde for børn i dagtilbud?*

*Hvilke muligheder er der for at **få erfaringer** med at være én, **der kan bidrage til fællesskabet og have noget på hjerte?***

Det kommer der et par eksempler på nu

Hvor bor trolden?

Det er frokost på Løvestuen. Ved bordet samtaler en gruppe 4-årige børn og pædagogen LENE om en trold. **Leya** fortæller, at trolden bor i et æg. **LENE** spørger: "Men er trolden så inde i ægget?" .

Leya svarer: "Men jeg har spist det."

LENE: "Er det et æg? Og har du spist det? Tror du ikke, trolden bliver sur, når du har spist hans bolig? Så må vi bygge et nyt hus til trolden, ellers bliver han jo smaddersur."

Leya svarer: "Men det gør ikke ondt i maven." Hun holder sig på maven.

LENE: "[...] Var det sådan et æg som det her?" LENE peger på en skive hønseæg, der ligger på pålægsfadet: "Var det det?" **Leya** nikker.

LENE gentager: "Er det rigtigt? Det er altså en sjov trold, vi har fundet. Ham må vi da ud og finde."

Melissa: "Jeg tror, han er blevet væk, blevet væk i en sæk. Jeg tror, den er gået væk fra vores legeplads."

LENE svarer: "Tror du ikke, han er på legepladsen? Altså, hvis Leya har spist hans hus, så skal han jo finde et nyt sted at sove."

Ahmet Mirro kigger på LENE: "Nyt sted at sove," siger han.

LENE spørger: "Hvor tror I, sådan en trold kan sove?"

"I børnehaven," svarer **Melissa**. **Patrick** rykker ivrigt med hele kroppen og småstammer: "Nej, nej ... Nej, jeg deler min seng sammen med trolden, jeg deler sengen med trolden."

"Hvaffor en seng med trolden?" spørger **LENE**. **Patrick** svarer: "Min nye seng." **LENE** spørger: "Sover trolden måske hjemme i din seng Patrick?" **Patrick** nikker med hele kroppen.

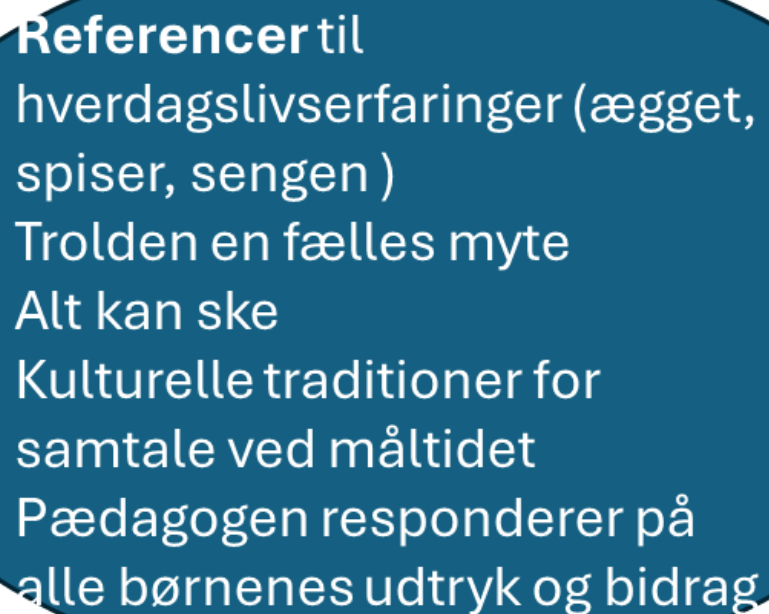
LENE: "Du deler din nye seng med trolden, hvor er du sød [...] Jamen, det kan jo godt være, Patrick, for du bor jo også lige ved siden af børnehaven." **Patrick** nikker.

"Os' mig," siger **Ahmet Mirro**. **LENE**: "Ja, det gør du faktisk også, Ahmet Mirro". **Ahmet Mirro** nikker ivrigt: "Men der er ikke nogen hjemme."

LENE: "Måske kan trolden ikke lide at være alene, så den sover hjemme hos Patrick om aftenen, og så kommer den måske med herover om morgenen." "morgenen", gentager **Ahmet Mirro**.

Hvordan skal
den her
historie
udvikle sig?

Referencer til
hverdagslivserfaringer (ægget,
spiser, sengen)
Trolden en fælles myte
Alt kan ske
Kulturelle traditioner for
samtale ved måltidet
Pædagogen responderer på
alle børnenes udtryk og bidrag

Fylde sand i renden

"Ved siden af sandkassen ud mod lågen er der et område med fliser, der er lidt i stykker. Der er derfor en rende mellem fliserne. Brødrene kommer sammen med Deniz og Esajas i gang med at fylde renden op med sand fra sandkassen.

De har fået fyldt det første stykke. De henter sand, hælder det ned og stamper det fladt. Ercan kommer cyklende, og Saha siger "her her", og peger hvor han skal køre over renden. Han kører over og smiler og siger, "jeg klarede det".

Jeg forstår det som at det fungerede både som en test for hende og som en test af opfyldningsprocessen – at man nu kan køre over renden.

Deniz ser meget optaget ud af processen. Han henter mere sand og siger, "op så bilerne kan køre", siger han" (Prins 2019).

Hvordan løser vi det her problem, så vi kan cykle?

Referencer til kropslige erfaringer med at cykle og grave i sand.

Fra manglende referencer og oplevelsesfattigdom til at have 'referencerne i orden'

I begge tilfælde deltager en del af de børn, der i den forrige analyse omtales som sprogsvage, oplevelsesfattige og med manglende referencer.

Analyserne viser at når det bliver muligt at bidrage med referencer til hverdagslivserfaringer så fremstår børnene både som vidende og med referencerne i orden, som nogen, der har meget på hjerte og som nogen, der kan bidrage til fællesskabet.

Erfaringer om sig selv med at være sådan en, der kan bidrage.

Potentialer for erfaringer (inde) i institutionslivet

Opmærksomheden er optaget

3 Demokratiske kvalitets kriterier

Er det i situationen muligt?

1) At (alle) børn kan erfare at bøvle med spørgsmålet om hvordan vi vil ha det med hinanden? – det vil sige erfare, at spørgsmålet om, hvad der skal ske, hvordan det skal være, eller hvor vi skal hen (bogstaveligt eller i overført betydning) aktualiseres, og at man er med i processen, der bøvler med at finde svar på det.

2) At (alle) børn kan erfare at kunne bidrage på baggrund af tidligere erfaringer i et ligeligt give and take – det vil sige, at man har mulighed for at trække på(referere til) sine erfaringer, samtidig med at dette også er muligt for andre.

**3) At (alle) børn kan erfare
at fremtiden er åben og
dermed mulig at påvirke.**

Det vil sige at man erfarer, at
der reelt er et råderum, man
kan påvirke, og at svaret eller
målet ikke er givet på
forhånd.

Referencer

Kampmann, J. & Prins, K. (2022): *Demokrati og medbestemmelse i en kontekst af planer om læring*. I Stanek, A., Togsverd, L. og Ellegaard, T.(red.) (2022): *Styrket børnehavepædagogisk tradition - eller mere læring? Kritiske analyser af den nye læreplan*. Syddansk Universitetsforlag.

Prins, K. (2023): *Ulige adgang til inddragelse i daginstitutionens hverdag*. Dansk Pædagogisk Tidsskrift nr 1.

Prins, K., 2021. *Demokratiske erfaringer i daginstitutionen - begrænsninger og muligheder*. I Udsatte børn eller udsatte miljøer? Med daginstitutionslivet i fokus. Munck, C. & Kirkeby, J. V. (red.). Dafolo.

Prins, K. 2021): *Demokrati*. Temaer og aktiviteter i dagtilbud. Aabro, C. (red.). 1 udg. København: Hans Reitzels Forlag.

Prins, K. (2019): *På jagt efter det demokratiske – en pragmatisk kulturanalyse af muligheder og begrænsninger for børns demokratiske erfaringer i daginstitutionen*. PhD afhandling v. Roskilde Universitet.